

Pædagogisk læreplan for BØRNEHUSET AKELEJE 2023

BØRNEHUSET AKELEJE

ET TRYGT STED AT VÆRE - ET GODT STED AT LÆRE

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Vi er et lille privat børnehus med plads til 30 børn og 3 fastansatte pædagoger og en medhjælper, der brænder for vores fag. Vi befinder os i en rolig del af Åbenrå og har til huse i en smuk gammel villa på 3 etager med trægulv og lyse rum. Vi bruger vores hjem, vedligeholder det selv og elsker det med alle dets små finurligheder. Vores udendørsområde er en dejlig have med frugttræer, buskadsler, planter, køkkenhave, gravehuller, sand bunker og grønne områder med græs og legehus. Vi vægter udelivet hele året rundt, vi er ude i al slags vejr og bruger skoven og nærområdet.

Vi er inspireret af antroposofien, som tager udgangspunkt i Rudolf Steiners filosofiske livsanskuelse. Hver Steiner-børnehaven har sit eget præg, men børnehaverne er generelt kendt for deres brug af naturmaterialer og de har fået anerkendelse for deres kreative, økologiske og ikke-materialistiske tilgang til hverdagen. "RO PÅ BARNDOMMEN" er vores nyeste slogan, fordi vi vægter at omgive barnet med ro og nærvær, genkendelige rytmer og gentagelser.

Der skal være kvalitet og æstetik i materialerne. Derfor vælger vi trælegetøj, porcelæn, glas elleruld. Maden er biodynamisk eller økologisk. (se mere under video). Du kan også finde os på facebook, der viser hvad der sker i huset lige nu. Vores hjemmeside er www.bornehuset-akeleje.dk

Børnehuset blev privatiseret den 1. januar 2011 af en initiativgruppe, som bestod af forældre og pædagoger fra Rudolf-Steiner-Børnehaven i Aabenraa.

Børnehaven følger Aabenraa Kommunes regler for forældrebetaling, herunder søskenderabat og der kan søges friplads.

Åbningstid: man.-tors.: 7-16.30 og fred.: 7-16

Lukket i uge 29 og 30

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

BØRNESYN

I Akeleje ser vi det lille barn som stærkt sansende, og vi tror på, at ethvert barn skal behandles som et unikt individ. Pædagogikken i huset bygger på den iagttagelse, at barnet frem til 7-årsalderen primært lærer gennem efterligning. De voksnes opgave er derfor at være efterlignelsesværdige.

Vi lægger vægt på, at barnets udvikling er en proces, hvilket vi har respekt for, når rammerne omkring barnets læring skabes. Vi tror på at barnet i sit eget tempo vil og kan selv række ud efter verden, når barnet er i et stimulerende miljø, som er formet af indsigtfulde voksne mennesker, der bestræber sig på at være værdifulde og tydelige forbilleder.

EKSEMPEL: Når vi bager brød, ælter dejen og former bollerne, så er det med håndkraft, og den voksnes fulde tilstedeværelse, så børnene guides til at følge med og deltage i hele processen. Hvorefter vi kan opleve, at børnene efterligner dette arbejde i deres leg.

EKSEMPEL: Fredag – før 1. søndag i advent – mødes vi om formiddagen på trappen. Det er en stille og intens årstidsfest – der tales ikke undervejs.

I stuen midt på gulvet ligger der en spiral lavet af gran. Spiralen leder ind til en træstub, som er smukt pyntet med et stort stearinlys i midten. I selve granspiralen ligger der frøbel-stjerner til hvert barn og også til nogle af de voksne. At gå ind i spiralen vil sige, at man kommer til sig selv, at gå ud vil sige at man kommer ud til de andre. En selvoplevelse og en fællesoplevelse finder sted. Ved at gentage denne fest hvert år, ser vi udviklingen hos det enkelte barn. Det første år som 3-årig, tør man måske ikke at gå selv ind i spiralen, men har brug for en voksen gående foran sig. Det 2. år er man måske klar til at gå med den voksne ved siden af sig som guide, og det sidste år som 5-årig er man måske klar til at gå helt selv.

DANNELSE & BØRNEPERSPEKTIV

Al dannelse bygger på en anerkendende tilgang og relation til barnet. Vi tager barnets ytringer alvorlig og tager os tid til at forstå dets følelser/tanker bag handlingen eller reaktionen. Vi prøver at forstå barnet ud fra dets eget perspektiv.

Social, kulturel og moralsk dannelse handler om at respektere sig selv, andre og sine omgivelser, hvilket vi ser som grundlæggende for at kunne agere som individ i et demokratisk samfund.

EKSEMPEL SOCIAL DANNELSE: for at få barnet til at se sig selv værende en del af et fællesskab holder vi samling hver dag, hvor vi hilser på hinanden, ser, hvem der mangler. Sanglege og rollespillene får barnet til at øve sig i at vente på tur og at stå foran de andre.

EKSEMPEL KULTUREL DANNELSE: I børnehuset lægger vi vægt på, at børnene er i en smuk æstetisk ramme; fx at bordet, vi spiser ved, er indbydende dækket med levende lys og opdækning ved hver plads. Herigennem kan barnet se, at lige her skal jeg sidde og spise. Vi øver at holde samtaler omkring bordet, hvor alle kommer til orde og lærer at lytte til hinanden. Vi venter til alle har spist og takker for maden til sidst med en sang.

EKSEMPEL MORALSK DANNELSE: sker i den daglige omgang vi har med hinanden. I vores handlinger og tanker stræber vi efter det gode. Derigennem er de voksne rollemodeller, som barnet forsøger at efterligne. Også vores daglige eventyrfortællinger omhandler det gode og det onde, de er spejlbilleder af menneskets indre.

LEG

Vi vægter den frie leg meget højt. Legen er barndommens sprog, og i legen lever barnet det, som det møder omkring sig ved at efterligne og afprøve. I den frie leg kan børnene lege alene eller med hinanden, men det vigtigste er, at fantasien udfoldes og roller og begreber afprøves. Børnene leger, og de voksne er i gang med hverdagens gøremål (skrælle gulerødder, feje fliser, passe køkkenhaven). Dvs. vi ikke underholder børnene, men sætter impulser i gang og er katalysator for legen, samtidig med øje for, hvad der foregår i børnegruppen. Gennem små guidninger og faciliteringer kan vi støtte og udvikle den igangværende leg, når det er relevant.

EKSEMPEL: Jo mere simpelt barnets legetøj er, desto mere kan det udvikle sin fantasi; dukken skal både kunne være glad og ked af det, klodserne skal både kunne bruges til at bygge et slot, et tårn eller være mad i en køkkenleg.

EKSEMPEL: Vi laver suppe hver onsdag, hvor den voksne om morgenen går i gang i køkkenet med forbedelserne, og børnene må gerne hjælpe til. Ofte oplever vi, at børnene laver muddersuppe bagefter i sandkassen.

LÆRING

Vores motto er "Et trygt sted at være-et godt sted at lære" dvs. at vi i Akeleje lægger vægt på, at barnet opbygger et godt selvværd, så det lærer at elske sig selv, som den, det er.

Huset, haven og omgivelserne, de andre børn og de voksne danner udgangspunkt for det enkelte barns læring. Læring foregår hele dagen i alle slags situationer både i de daglige rutiner, voksenstyrede aktiviteter

samt legen. Alle læreplanstemaer er til stede hele tiden, det er vores opgave at balancere mellem børnenes initiativer for læring og vores pædagogiske mål.

EKSEMPEL: sprogudvikling i garderoben. Den voksne sætter ord på de enkelte dele af tøjet, så barnet hører det og indgår i en dialog omkring påklædningen.

BØRNEFÆLLESSKABER

Børnefællesskabet udvikles gennem de fælles aktiviteter og den frie leg, samt dét at barnet har oplevelsen af at være i og bidrage til dette fællesskab. I legen og de fælles aktiviteter lærer børnene deres egne og andres grænser og behov at kende, de afprøver forskellige roller og lærer af hinanden gennem forhandlinger.

Det er de voksnes opgave at være opmærksomme på, at alle børn oplever, at de er en del af børnefællesskabet og have fokus på, at det er muligt at tage del på flere forskellige måder. Dette fordi der ofte vil være børn med særlige udfordringer og behov i børnegruppen, hvilket (ud fra vores forståelse) vil styrke resten af børnegruppens kompetencer i forhold til at rumme forskelligheder.

EKSEMPEL: Når vi holder fødselsdag, sender vi et lys fra barn til barn og synger for fødselsdagsbarnet.

EKSEMPEL: Når et barn slår sig, er de andre børn gode til at hente kølepose fra køleskabet og trøste hinanden.

EKSEMPEL: vores årstidsfester understreger netop en fælles oplevelse, der opliver gruppen og forbinder dem mere med hinanden. Vi forbereder sammen, ser frem til den pågældende fest og deler oplevelsen.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ

Barnet har brug for en overskuelig hverdag, som det kan orientere sig i. Derfor er hele dagen i Akeleje formet af en fast rytme, som veksler mellem fri leg og voksenstyrede fælles aktiviteter, som kan foregå i både

store og små grupper. Ugen og året forløber i en struktur, som gør såvel dagene som årstiden genkendelig for børnene. Meningen med strukturen er at give barnet mulighed for at opleve verden omkring sig som genkendelig, forudsigelig og meningsfuld.

Vi griber øjeblikket i hverdagen, hvor vi i mødet med barnet skaber plads til læring. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barns kunnen for at skabe udfordringer, der skaber barnets udvikling.

EKSEMPEL: Trappen ned til vores kælder er malet forskellige farver. Ofte er turen ned af trappen udfordrende på forskellige niveauer. Trappen er oplagt til at øve tælleremse, øve farver og motoriske øvelser.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING

Forældresamarbejdet sker på forældremøder og ved de planlagte forældresamtaler. Pædagogerne søger løbende indsigt i og forståelse for barnets hjemlige forhold og trivsel. Dette gavner både vores og forældrenes daglige samvær med barnet og det fællesskab, barnet er en del af. Samarbejde er særligt vigtigt i perioder, hvor barnet af den ene eller anden grund er udsat og har brug for særlig omsorg.

Der lægges vægt på en daglig god dialog mellem personale og forældrene, hvor blandt andet små historier fortælles. Vi bestræber os på at skabe tillid hos forældrene, så vi til enhver tid vil kunne være imødekomende og tage en eventuel konflikt i opstartsfasen.

EKSEMPEL: Vi tilbyder 3 forældresamtaler i løbet af børnehavetiden. En 3 måneders-samtale, som sker 3 måneder efter et barn er startet, en midtvejssamtale, når barnet er omkring 4 år og en overgangssamtale i november, inden barnet skal starte i skole til sommer, der vil have skoleparathed som sit omdrejningspunkt.

Hjemmebesøg: en måned før opstart kommer primærvoksen på besøg i barnets hjem. På besøget drøftes forventninger til hinanden ift. samarbejdet, engagement og deltagelse ifm. arrangementer. Vi informerer om voksenrollen i Steinerpædagogikken. Målet er derudover at få bygget en lille relation op til familien og få en fornemmelse af, hvor barnet kommer fra. Besøget slutter med at lave en plan for indkøring.

3-månederssamtaler: samtalen tager udgangspunkt i overgangsskemaet fra vuggestue/dagpleje og Akelejes egen børnebetragtning. Vi vil gerne se barnet så holistisk som muligt og skaber vores egen indtryk i opstarten. Samtalen er en dialog mellem hjem og børnehaven, hvor vi opfordrer forældrene til at fortælle om deres egne oplevelse/udfordringer med barnet. Derudover er der altid mulighed for en samtale, og vi indkalder løbende forældre til samtale for at tage eventuelle problematikker i opløbet. Forældrene kan til enhver tid bede om en samtale med få dages varsel.

Midtvejssamtale: Holder vi, når barnet er fyldt 4 år. Omdrejningspunktet er en fordybende snak om barnets generelle trivsel og udvikling.

Afsluttende/skoleparathedssamtale: mødet tager udgangspunkt i Åbenrå kommunes overgangsskema. Den afholdes i november. Der er fokus på skoleparathed. Efter efterårsferien holder Akeleje et møde for skolegruppens forældre, hvor der drøftes gruppens dynamik og det kommende arbejde i "skoleleg".

EKSEMPEL: 2 gange årligt afholdes der forældremøder, der fordyber vi os om de pædagogiske overvejelser og giver en orientering om, hvad der sker i børnegruppen for tiden. Også relevante børnemiljøvurderinger tages op. Det samme gør vi ved det månedlige infobrev til forældrene, hvor vi beskriver den kommende tids aktiviteter, og hvad der ellers rører sig i Akeleje. Personalet har inden et pædagogisk forløb besluttet hvilke læreplanstemaer, der er relevante at arbejde med i den kommende periode. Dette informeres forældrene kort om i nyhedsbrevet.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

BØRN I UDSATTE POSITIONER

I Akeleje bestræber vi os på at være tydelige voksne, som tør vise vejen og opsætte struktur omkring barnets dagligdag. En forudsætning for at få øje på det udsatte barn er, at de voksne forholder sig individuelt til hvert enkelt barn og reflekterer over, hvad barnets adfærd kalder på. Vi anser barnets kropssprog og adfærd som kommunikation, der opstår som respons på noget andet. *Det kan være børn, der er udfordret i behovsudsættelse/selvregulering, børn der er indstillet til PPR, tosprogede, men også børn, der fx er i en svær fase såsom skilsmisse, trodsalder mm. I stedet for "Udsat position", så kalder vi det i Akeleje "HJERTERUM" Et rum, hvor der kan gives øget opmærksomhed, hjertevarme, humor, konkret støtte og guidning i dagsforløbet, sproglig indsats mm. Tanken er, at børnene i hjerterummet bliver flettet ind og ud af grundrytmen i Akeleje, som vi kalder for husets "ÅNEDRÆT".* Det er vigtigt at pleje tilknytningen mellem det udsatte barn og de voksne, da dette skaber grundlag for, at barnet senere åbner sig mod det større fællesskab. Ligeledes er samarbejdet med forældrene særligt vigtigt, når det udsatte barn skal støttes og guides videre i sin udvikling. I samarbejde med forældrene udarbejdes handleplan indeholdende de nødvendige dagligdags tiltag, for at barnet kan trives og udvikles.

Er der tale om mere komplekse udfordringer inddrages tværfaglige samarbejdspartner fra Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), så som småbørns psykolog, tale-høre konsulent og børneergoterapeut eller -

fysioterapeut, altid i samarbejde og efter samtykke fra forældrene. Også kommunens tilbud om "TIDLIG FOREBYGGELSE" er en mulighed og Ressourcekorpsset se mere på

<http://www.xn--specialpdagogerne-yrb.dk/>

EKSEMPEL: Et af husets vigtige pejlemærker for pædagogerne er morgenritualet, hvor børn og forældre hver morgen bliver mødt af en voksen, som tager imod og siger velkommen til en ny dag. I dette øjeblik kan vi gennem øjenkontakt og barnets kropssprog fornemme det enkelt barns dagsform og sindstilstand, hvilket er vigtig viden for vores videre arbejde med og omkring barnet den pågældende dag.

EKSEMPEL: Det meget urolige barn kan inviteres til aktiviteter, hvor de bruger kraft og muskelstyrke. Imens det utrygge barn skal støttes gennem en-til-en kontakt eller små overskuelige børnefælleskaber.

Sammenhæng til børnehaveklassen

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

SAMMENHÆNG TIL BØRNEHAVEKLASSEN

Det sidste år før skolestart har pædagogerne en særlig opmærksomhed på at følge barnets udvikling mod at blive klar til at forlade den trygge ramme i børnehuset og begynde en ny fase i sit liv. Der arbejdes det sidste år med særligt tilrettelagte læringsmiljøer for alle kommende skolebørn, som har fokus på førskole aktiviteter, hvor pædagogerne på en legende måde introducerer både tal og bogstaver. Desuden lægges der et særligt fokus på de forhold, der gør sig gældende i forhold til den følelsesmæssige modenhed, det kræver at stå alene uden voksenstøtte i en større gruppe børn, og at barnet har opbygget tålmodighed, evne til selvregulering og kropslig ro til at være stille i længere tid samt modtage fælles beskeder.

Vi holder os til årshjulet mht.:

Efteråret (sep-dec): laves sprogvurderinger, afholdes forældresamtaler, møder mellem Akeleje og skoler, som skolen indkalder til. Okt-nov. Er afdækning hos børn med særlige udfordringer

Foråret: overleveringsmøder mellem Akeleje og skole, Akeleje fremsender overgangsskemaer for alle børn til børnenes kommende skole (i samtykke med forældrene)

Marts-maj ekstraordinært møde i distriktet mht. samarbejde og overgang

Maj-august: velkomstaktiviteter på skolen, som enten vi fra Akeleje deltager i med børnene eller forældrene gør.

holder overleveringssamtaler med de pågældende skoler om

Turene ud af huset det sidste år omhandler bl.a. at gruppen sammen besøger hinandens skoler mere uformelt.

EKSEMPEL: Når de ældste børn er i gang med deres afsluttende projekt, som er at lave en kæphest, er det målet, at de bruger alle de håndværksmæssige kompetencer, de har tilegnet sig i deres børnehveliv. Til slut står gruppen frem med deres kæphest og laver en forestilling foran resten af børnene samt forældre og bedsteforældre mv. i forbindelse med sommerfesten.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

INDDRAGELSE AF LOKALSAMFUNDET

Vi bruger biblioteket for at finde nye bøger ifm. vores årstidsfester. På Brundlund slot har vi set kunstudstilling. Michelsensgård har vi besøgt i forbindelse med høst-forløbet. Vi besøger Damgaard mølle, hvor børnene ser på møllens mekanik, noget de kan koble til de små møller, vi maler mel med i børnehuset. Når seminariet laver emnedage har vi deltaget. Vi bestræber os på at finde en gård, vi kan besøge til vores høst-forløb. Vi har kontakt til UC-SYD, hvor pædagogstuderende kommer på besøg ifm. med deres opgaver. En gang om ugen tager en pædagog på indkøb med 2-3 børn i den lokale Netto, hvor børnene lærer at tælle tingene og køber ind, så de får en fornemmelse for at gøre ting for fællesskabet.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

ARBEJDET MED DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNE- MILJØ.

Det lille børnehavebarn er et stort sansende væsen, der ikke kan værges sig mod de indtryk, der kommer det i møde. Derfor er vi meget bevidste om, hvad vi omgiver barnet med i løbet af en børnehavedag. Vi vil med børneinterview have fokus på børnenes erfaringer og oplevelser omkring de fysiske, psykiske og æstetiske miljøer. Dem gennemfører vi højst to gange årligt. Vi laver iagttagelser i hverdagen, som vi inddrager i vores refleksion, det kan udmønte sig i at rutiner ændres for at inddrage børnenes interesser og ønsker. Vi har observationsbøger placeret forskellige steder i huset, hvor vi kan notere iagttagelser, de bliver løbende taget op på personalemøder.

EKSEMPEL: Vi oplever at flere børn er utrygge ved at gå på toilettet alene. Vi vil inddrage børnene i hvilke tiltag, der kan gøre toiletturen til en god oplevelse.

EKSEMPEL: Til barnets fødselsdag inddrager vi barnet og har fokus på medbestemmelse, da det er barnet der skal vælge hvilke hjælpere, det ønsker samt hvilke sange, der skal synges.

EKSEMPEL: indretning fysisk: vi laver rum i rum, hvor vi skærmer lege og børnegrupper af for hinanden, så legen kan beskyttes og afgrænses tydelig.

EKSEMPEL: vores stemmebrug, hvordan taler vi til og med børnene. Vi er bevidste om, hvornår vi skruer op i stemmen eller bruger sang/instrumenter.

EKSEMPEL: farven på væggene, som er blide og virker beroligende på barnet. Vi tager naturen ind ved at sørge for friske blomster.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Den gode personlige udvikling kan kun opnås i trygge omgivelser. Derfor er vores motto i Børnehuset Akeleje **"ET TRYGT STED AT VÆRE-ET GODT STED AT LÆRE"** Den voksnes opgave er derfor altid at arbejde på at skabe tryghed. Dette gør vi ved at være autentiske og tydelige voksne i mødet med barnet, hvorved vi opbygger en gensidig tillid, hvor barnet føler sig trygt. Det er relationen, der går først. Vi skal tage udgangspunkt i hvert barns forudsætninger, og barnet skal opleve sig forstået, set og accepteret. Barnet skal opmuntres til læring og udvikling gennem de voksnes engagement og kærlighed. Vi skaber et miljø, hvor hvert barn oplever sig som vigtig for helheden, og skaber omsorg og tryghed ved faste rytmer og rutiner. Når de basale behov er dækket i barnets liv, har det muligheden for selv at udvikle sig personligt og dermed lære. Vi kan være vejvisende, holde barnet i hånden eller være støttende og en form for stødpude i denne proces. Vigtigt er, at barnet får lov til at opleve livets facetter i alle dets former og får lov til at finde sin egen vej og dermed opnå egen erfaring.

I hverdagen forsøger vi at styrke barnets personlige kompetencer med følgende eksempler:

EKSEMPEL: For at børnene oplever størst mulig omsorg og tryghed er hele institutionen indrettet så den ligner et hjem mest muligt, og vi voksnes gøremål er så hjemlige som muligt. Alt, hvad vi udfører, har et formål, og børnene har muligheder for at deltage, og guides ofte ind i de forskellige arbejdsprocesser. Fx Hver onsdag er suppedag, hvor den voksne fra morgenstunden går i gang med at snitte grøntsager, her er barnet velkommen til at deltage. Når børnene handler, ser vi at de føler sig værdsatte og fokuserer på processen: De gør noget værdifuldt i deres omverden.

EKSEMPEL: For at barnet kan lære om sig selv og andre, skal vi voksne være gode forbilleder og autentiske. Dette gør vi ved at udvikle vores praksis og os selv løbende gennem selvindsigt og selverkendelse, og at vi anerkender og bruger hinandens forskelligheder i den pædagogiske praksis.

1. I 2020/2021 arbejder vi med Rudolf Steiners "Hemmeligheden om menneskets temperamenter".
2. Til hver årstidsfest repeterer vi de antroposofiske tanker bag festen, hvor vi slår en stemning an, der smitter af på det enkelte barn.

EKSEMPEL: Blandt andet for at være på forkant med det enkelte barns udvikling snakker vi ansatte løbende sammen, hvor vi reflekterer over den pædagogiske praksis, og også i snakken med forældrene ved hentesituationen. Ca. hver 3. uge har vi et personalemøde på 3 timer, hvor vi går mere i dybden af pædagogiske temaer, antroposofien og planlægningen

EKSEMPEL: For at barnet kan blomstre i sin alsidige udvikling kræver det, at forældrene har tillid til vores arbejde. Derfor vægter vi den daglige dialog med forældrene højt.

EKSEMPEL: For at det enkelte barn kan få lyst til, og mulighederne for at lege så frit, fantasifuldt og alsidigt som muligt, sker dette bedst ved at barnet oplever en fast dags- uge- og årsrytme som giver det den trygge ramme for ro og fordybelse, som der er brug for under legen.

EKSEMPEL: I selve samlingen skaber vi muligheder for børnenes personlige udvikling, blandt andet ved at de kan udleve sig gennem forskellige roller i sanglegen.

EKSEMPEL: For at barnet i sit indre kan skabe mening og forståelse for sin egen tilstedeværelse her på jorden, er fødselsdage i børnehaven noget ganske særligt, både for fødselaren, men også for resten af gruppen. Barnet er denne dag centrum for sit helt personlige fødselsdagseventyr og kan føle sin individuelle tilstedeværelse som værdifuld for sin familie og for børnehavens fællesskab.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

SOCIAL UDVIKLING

Social udvikling skabes i en kultur, der giver børn erfaring og forståelse for, at hvert individ er helt unikt, og er en vigtig del af fællesskabet. Fælleslege giver grundlaget for at barnet får de sociale erfaringer, der gør, at det kan agere sammen med andre mennesker i sociale sammenhænge.

I løbet af deres tid i børnehaven er det målet, at børnene har erhvervet sig sociale færdigheder, så de med glæde og evner kan indgå i større fællesskaber, og de kan være sig selv samtidig med, at de har en forståelse for andre.

Børnenes sociale erfaringer udvikles:

EKSEMPEL: Det skal føles rart for alle at komme og blive en del af det fællesskab der er i børnehaven. Om morgenen bydes hvert enkelt barn og dets forældre særligt velkommen af den voksne ved bl.a. at give hånd, samtidig gør den voksne de andre børn opmærksom på, hvem der kommer.

EKSEMPEL: vi har en ”trøsteskuffe”. En konkret skuffe i køkkenet. I skuffen ligger der plastre, trøstebamser og køleelementer. Børnene kan i situationer med gråd, slag eller andet, lege ”ambulance” og hente det der kan trøste et andet barn.

EKSEMPEL: Ved at vi voksne tit og ofte arrangerer de fysiske rammer, så de inspirerer børnene til fælles leg. Vi bygger huler af tæpper, finder vand til mudderkagen, hjælper med udklædningstøj i rollelege og opfordrer i det hele taget til sociale lege. Vi ser os som igangsætter, brobygger og inspiratorer til fællesleg.

EKSEMPEL: Ved samlingen hver dag nævnes alle navne, også navnene på dem der eventuelt er fraværende. Samlingen består af: rollelege, rim, remser og bevægelse. Her skal børnene øve sig i at stå i centrum, være deltagende (barnet holder den i hånden, som de står tættest på, uanset at det ikke lige er den, han/hun leger bedst med) og vente på tur.

EKSEMPEL: Ved at vi hver dag spiser vores mad i fællesskab, ved et fint dækket bord. Vi anslår et fælles fokus omkring bordet ved at synge vores mad-sang og tænde stearinlys. Vi øver at være opmærksomme på, hvordan vi snakker sammen omkring bordet. Dialogformen, hvor man skiftes til at sige noget og lytte. Vi venter til de fleste har spist færdig, inden vi takker for maden.

EKSEMPEL: Vi skifter mellem aktiviteter for hele gruppen, dog deler vi dem også op alt efter hvilke pædagogiske tanker, vi har. Fx aldersopdelt, kønsopdelt, ud fra venskaber. De små kan lære og inspireres af de større, og de store kan vise hensyn, hjælpe de mindre og derved være forbilleder og kulturbærere.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

KOMMUNIKATION OG SPROG.

Barnet lærer sproget og måden at kommunikere på gennem efterligning, og det grundlægger sine sproglige evner i de første 7 år. Det er en del af Steinerpædagogikken at arbejde meget bevidst med at give hvert barn et rigt og nuanceret sprog, samt mod til at udtrykke det.

Den voksnes rolle som forbillede for barnet er noget centralt i vores pædagogik, og vi stræber efter at være omhyggelig med vores sprog i samtale med både børn og voksne. Men også vores kropssprog er af stor betydning. Ofte fortæller det meget bedre end ord, hvad meningen bag det hele er. Der kan meget let opstå sprogforvirring hos det lille barn, hvis de voksne siger et med ordene og kroppen viser noget andet. Der må på alle måder være tydelighed omkring det opvoksende barn.

Hvis vi vurderer at et barn vil have gavn af, at møde en talepædagog kontakter vi denne og aftaler nærmere, i samarbejde med forældrene.

EKSEMPEL: Eventyrfortælling. Eventyret bliver fortalt med fortællesprog, dvs. ikke oplæsning fra bog. Eventyrsproget er mere nuanceret og bruger gamle ord og vendinger, som udvider børnenes ordforråd. Handlingen bliver understøttet af figurer, rekvisitter og stemninger. Så børnene selv kan skabe indre billeder. Vi fortæller det samme eventyr en uge ad gangen, så barnet tilegner sig forskellige eventyr gennem gentagelser. Ved sidste fortællestund i ugen inddrager vi børnene, hvor et enkelt barn er med i udførelsen.

EKSEMPEL: Samling. Vi synger sanglege, hvor børnene bevæger sig, efterligner og gentager teksten. Det gør vi en positiv stemning, så barnet bliver motiveret og inspireret til at bruge sproget. Vi bruger rim og remser, hvor børnene leger og eksperimenterer med ord. Fingerlege, hvor vi kombinerer fingermotorikken med sproget.

EKSEMPEL: Konfliktsituation. I situationer, hvor der opstår en konflikt, opfordrer vi børnene til at bruge sproget i stedet for at handle på følelserne med kroppen, dvs. sige fra over for modparten eller fortælle når, man forlader legen. Det er vigtigt at sætte ord på følelser, så børnene får kendskab til, hvordan det andet barn reagerer, og for at forstå sig selv bedre. Børnene skal lære at hente en voksen til at hjælpe i en krævende konflikt.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Det er vigtigt at kunne gribe verden for at kunne begribe den. Dvs at barnet fødes som det sansende væsen og er i bevægelsen og tager verdenen til sig via kroppen. Derfor er det vigtigt i den pædagogiske praksis, at børnene kan udfolde sig fysisk, hvor der er plads og rum. Kropsbevidstheden er vigtig for barnet for at forstå og se sig selv i forhold til omverdenen. Nye kropslige erfaringer og oplevelser hos det enkelte barn skal have tid til at sætte sig og fordøjes i kroppen. (Embodiment). I antroposofien spiller åndedrættet en central rolle. Alt bygger på indåndingen og udåndingen, som er menneskets naturlige rytme. Det er vores dagligdag bygget op omkring, med fri og planlagte aktiviteter.

EKSEMPEL: Skovtur. En gang om ugen går vi i skoven, dette øges med en dag mere fra April-måned. Skoven udfordrer børnene med forskelligt terræn, og andre underlag og materialer. Naturen indbyder til motoriske udfordringer, hvor barnet på eget initiativ motiveres til at afprøve noget nyt. Lydene og lyset er anderledes og giver børnene sanseoplevelser.

EKSEMPEL: Bagning. En gang ugentlig bliver der bagt boller sammen med børnene. I processen kan børnene sanse mange forskellige materialer, fx melet, vandet, den klistrede dej, forme en rund boller, fornemme duften og sanse den sprøde skorpe.

EKSEMPEL: Skoleleg. Et projektførløb der er tilegnet kommende skolebørn. Der arbejdes med formtegning, som er en forberedelse til skrivning, hvor børnene øver bogstavernes og tallenes grundform. De skaber deres egen kæphest, hvor de karter ulden, syr manke på og snitter deres egen stav. Det er her at der kommer mere fokus på det finmotoriske.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Det er børnehavens målsætning at respektere barnets eget forhold til naturen i stedet for at påføre dem de voksnes naturvidenskabelige viden, som hører til på et senere tidspunkt. Vi mener, det blokerer for udviklingen af barnets fantasi og indlevelse i verden på deres egne præmisser. Den naturvidenskabelige side af naturen kan de snildt tilegne sig hen ad vejen – dens tid kommer naturligt ind i barnets liv senere. Først gribe – senere begribe. Det er på dette alderstrin ikke vigtigt, om en edderkop har 6 eller 8 ben. Det vigtige er, at barnet ud fra sig selv tilegner sig naturens lovmæssigheder og fænomener, gennem at sanse og opleve dem på egen krop og derved komme frem til en ”barnlig” erkendelse af sammenhængene. Disse ”aha”-oplevelser er meget vigtige for barnet og danner et godt grundlag for senere i skoletiden, at nå frem til en bevidst erkendelse gennem naturvidenskaben. Det, der er vigtigt for børnehavebarnet, er opøvelsen af

deres evne til at danne billeder på begreberne i denne verden, mere end at få eksakt paratviden om alt muligt. Derved kan vi bidrage til at samfundet befolkes med kreativt tænkende mennesker.

EKSEMPEL: Vi er ude hver dag, året rundt med de aktiviteter som hører årstiden til. Vi tager i skoven hver fredag hele året rundt. Vi får en oplevelse af jord, vand, ild og luft, samt årstidernes skiften. Vi medbringer ingen former for legetøj, da vi ønsker, at børnene får mulighed for at lege med det, som naturen kan frembringe. Derigennem kan deres fantasi og initiativ udvikles. Vi medbringer dog dolke, save og snor, og ud fra dette kan vi lave fiskestænger, buer og pile, små træfigurer, smukke snittede pind, trappestiger o. lign. Forståelsen af den fysiske verden kommer til barnet, når det får lov til at være i naturen eller får lov til at være omgivet af naturmaterialer, men ikke når det oplever kun den sanseløse, fiktive verden på skærmen.

EKSEMPEL: Vi følger årstiderne og dertil hører at vi anlægger vores køkkenhave. Så at børnene oplever spirenes forvandlinger og udvikling, at planter vokser, og vi til sidst kan spise dem. Vi takker jorden for dens gaver. Desuden har vi ture til bondemanden, hvor vi kan høste.

EKSEMPEL: Skoleleg. Her arbejder vi mere målrettet med science. Vi øver at tælle, regne lette opgaver, måler vores kroppe. Desuden tager vi på tur til Damgård mølle, hvor vi bliver vist rundt i en gammel mølle, hvor mekanikken bliver forklaret og oplevet.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

I vores børnehave forholder vi os til begrebet ud fra holdningen om, at alle mennesker på denne jord er ligeværdige uanset, hvordan de ser ud, hvor de kommer fra, hvad de spiser, hvilken status de har, hvilket køn, alder, etnicitet osv.

Der er mange kulturer omkring os, og vi forholder os til dem efterhånden, som vi møder dem. Børn er fordomsfrie væsner, så længe vi voksne omkring børnene forholder os fordomsfrit og behandler andre med respekt. Vi er alle menneskebørn på denne klode. I vores børnehave bestræber vi os på at behandle alle ligeværdige, selvom vi er forskellige og har måske anden etnisk baggrund. Vi vil respektere hinanden som, den vi er og lige meget fra hvilken kultur vi kommer fra.

Kultur omhandler mere end trosretninger og hudfarve, og vi forstår det mere bredt fx en vegansk madkultur. Hvert barn kommer faktisk fra sin egen familiekultur.

Vi ser det som vores opgave at formidle de forskellige kulturer omkring barnet på en så enkel og gennemskuelig måde som muligt.

Derudover har vi som Børnehuset Akeleje vores helt egen kultur, som børnene vokser ind i lige så stille. Noget af det er også børns egen kultur, som opstår i deres leg og fællesskaber.

Generelt arbejder vi kreativ, kunstnerisk og musikalsk, i alt hvad vi foretager os, fra årstidsfester, årstidsbordet og værksteder, vi tilbyder. (snitning, maling, klanginstrumenter, drama, eventyrfortælling, filtning) Alle ansatte kan spille et instrument og anser pædagogikken som en kunstform.

EKSEMPEL: I det vores børnehave ligger i grænselandet har vi i hvert fald allerede to kulturer, den tyske og den danske. Da vi som kollegaer kommer fra både det danske mindretal i Tyskland, Tyskland og Sønderjylland, kan vi møde de tosprogede børn med stor forståelse. Børnene har nogle gange ord med sig, som vi kan lære.

EKSEMPEL: Vi skaber vores egen kultur, fx eventyrfortælling, bordsange, fødselsdagseventyr, beskedkultur i form af lyde, sange og toner. Så skaber børn deres egen kultur i at de selv opdigter eventyr, fx deres egen legekultur fx at de leger "Chris og Martin", Paw Patrol og Anna og Elsa.

EKSEMPEL: vores fysiske ramme, det vi omgiver barnet med i form og farver, skal være i dæmpede farver og smukt at se på. Det, børnene selv producerer skal også være tiltalende og indbydende i sit udtryk. Alt er naturligt og organisk.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Vi evaluerer på 3 planer:

- 1) Den løbende evaluering her og nu af det, vi oplever i hverdagen. Hvor vi hurtigt ser på en situation og laver justeringer på den. Fx skifte på børns plads, når vi ser, det er mere til gavn for den enkelte og gruppen.

- 2) Minimøder: på minimøder hver mandag på ca.30 min. evaluerer vi fx en årstidsfest, der lige har været, så vi ikke venter med at tage den op til p-mødet, det kan tage for lang tid.

Vi tager børn op, vi lige nu er meget fokuseret på, og evaluerer på den handlingsplan, vi er i gang med.

- 3) P-møder: her kigger vi på vores notater i bøgerne, vi løbende skriver i. Det kan være forskellige praksissituationer, noget den voksne undrer sig over eller ønsker, har observeret eller hørt blandt børn. Lige nu kigger vi fx på vores kælder, og hvorfor så mange børn ikke tør at gå ned i den. Eller hvorfor er der flere børn til samling, der ikke gider at være med.

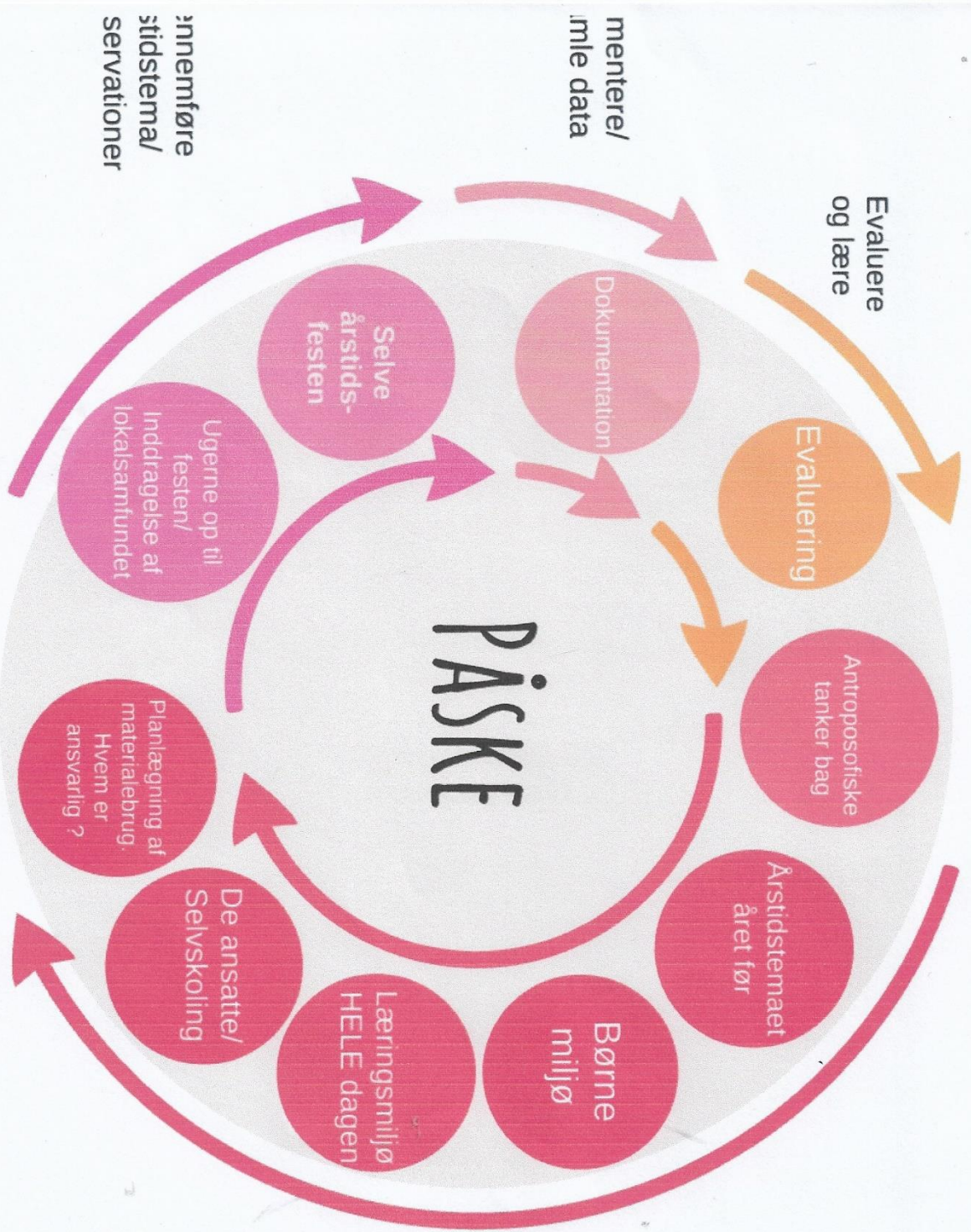
Herved får vi kigget på vores praksis og løftet den op på metaniveau. Er der noget, vi skal være mere bevidste om? Hvad siger det om mig selv som pædagog? Hvad skal ændres og hvorfor?

Vi samler vores notater i en mappe, hvor evalueringen fra de enkelte årstidsperioder/forløb fra året inden også ligger. Mappen er delt op i de enkelte årstidsfaser, hvor hver fase afsluttes med en årstidsfest. Mappen er cyklisk ligesom årets gang. Vi arbejder med et program, der hedder "prezi", en model (se billede), der understøtter vores cykliske pædagogik og metode. Mappen ligger på kontoret og er tilgængelig for de fastansatte.

- Det mangler vi i årshjulet/
hvornår har vi:
- trivselstjek børn/ansatte
  - MUS
  - forældresamtaler (nye, mellem, skole)
  - forældremøder
  - overgangssamtaler
  - sprogtests
  - APV

Planlægge årstidstem fastlægge det pædagogiske fokus

- I hvilken situation/s befinder vi os i lige
1. Antroposofisk syv årstiden
  2. BØRNEMILJØ/Br sammensætning, d temperamenter, bø positioner
  3. De ansatte/SELV
  4. Forældrigrupper kendetegner dem?
  5. OBSERVATIONE dagligdagen i a. på aktiviteter, b. rutines legen

mentere/
mle data

innemføre
stidstem/
servationer

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Vi ser læreplanen som en dynamisk størrelse. Det er vigtigt for os at se den som et værktøj, der fletter sig ind i vores daglige praksis, og vores pædagogiske grundsyn skal gennemstrømme mødet mellem os pædagoger og barnet. Det er vigtigt, at læreplanen ikke ligger gemt i en skuffe og kun tages frem hvert andet år. Derfor tager vi den frem til hver planlægning af den næste periode hhv. årstid og fest, hvor vi arbejder efter en cyklus igen og igen, hvor vi går igennem de samme punkter: fx ser på hvilke læreplanstemaer, vi vil have i fokus nu? Hvad er relevant ift. børnegruppen? Hvad vil jeg selv som pædagog blive klogere på eller være mere bevidst om? (se de næste sider)

Efter to år evaluerer vi med udgangspunkt i skema, som www.eva.dk har udarbejdet. Vi afsætter 1 pædagogisk dag af til det, hvor alle pædagoger i fællesskab forholder sig reflekterende over de 2 forrige år og dets læringspunkter/forløb. Dette års evaluering har bl.a. kortlagt, hvilke læreplaner, vi skal vægte mere i den kommende tid og at hjerterummet for børn kun kan bestå, når vi voksne selv er åbne i hjertet.

ÅRSTIDSFEST

ARBEJDSPLAN OG LÆRINGSMÅL

Hvad er baggrunden for festen?

1. Ifølge antroposofien

Hvilken stemning er der tale om

2. Årstidsfesten året før (se på evaluering), hvad skal forbedres, justeres, gentages, udvikles?

3. BØRNEMILJØ NU

Hvad kan vi se af aktuelle fokuspunkter ud fra vores:

- a. Børnemøder
- b. Observationsbøger
- c. Samtaler

HVILKE LÆREPLANSTEMAER VIL VI FOKUSERE PÅ UDFRA OVENSTÅENDE OBSERVATIONER OG STEINERPÆDAGOGIK, SÅ DER FOREGÅR LÆRING HELE DAGEN?

1. De voksenstyrede aktiviteter
2. Daglige rutiner
3. Legen

TEAMETS SELVSKOLING

Hvilke mål har jeg for mig selv i denne periode? (ift. barn, kollega, forældre, teori, kompetence, min egen viden-hvilke sider vil jeg blive mere bevidst om i mig selv?)

Kreative forberedelser

	Ansvar	Hvem hjælper til	Deadline
Indkøb			
Mad			
Skaffe ting fra naturen			
Blomster			
Pynte årstidsbord			
Pynte stue			
Program for festen			
Pynte op til festen			
Sanglesprogram			
Eventyr og fortællinger			
Voksensange			
Opslagstavle			

Ugerne op til festen/Inddragelse af lokalsamfundet

SELVE FESTEN

Voksenfordeling-roller og opgaver

Oprydning-hvornår og hvem

Børn med specielle behov

DOKUMENTATION

Hvordan vil vi dokumentere processen/produkter (film, foto, børneinterview, lydoptagelser)?

Til hvad skal dokumentationen bruges (evaluering af børnemiljø, læringsmål, forældre, opslagstavle, hjemmeside/marketing, bevidsthed om egen praksis)?

EVALUERING

Af samarbejde og stemning i voksenhøjde

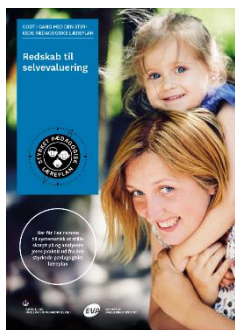
Nåede vi målene fra læreplanstemaer?

Hvor kan vi se/måle læringen?

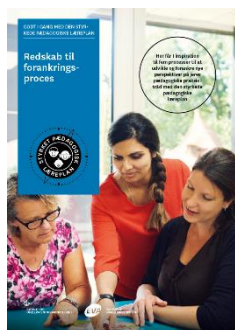
Er der områder, vi skal arbejde videre med?

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Pædagogisk læreplan

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC